TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2024. gada 14. novembrī*

Valsts pienākumu neizpilde – Vide – Direktīva 92/43/EEK – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – 6. panta 2. punkts – Attiecīgi pasākumi, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu noplicināšanos – Dzīvotņu veidi 6510 (zemieņu siena pļavas) un 6520 (kalnu siena pļavas), ko aizsargā *Natura 2000* tīkls – Platības zudums – Dabisko dzīvotņu īpašas uzraudzības neesamība – Vispārēja un strukturāla pienākumu neizpilde – 4. panta 1. punkts – Katras dalībvalsts priekšlikums teritoriju sarakstam, kurā norādīti tajās sastopamie dabisko dzīvotņu veidi un vietējās sugas – Regulāra informācijas atjaunināšana par šīm teritorijām

Lietā C-47/23

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2023. gada 31. janvārī cēlusi

Eiropas Komisija, ko pārstāv *C. Hermes* un *M. Noll-Ehlers*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Vācijas Federatīvo Republiku, ko pārstāv *J. Möller* un *A. Hoesch*, pārstāvji,

atbildētāja,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: otrās palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda trešās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], M. Gavalecs [*M. Gavalec*] (referents) un N. Pisarra [*N. Piçarra*],

ģenerāladvokāts: N. Emiliu [*N. Emiliou*],

sekretāre: N. Mundhenke [N. *Mundhenke*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 6. marta tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 5. septembra tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – vācu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Eiropas Komisija prasības pieteikumā lūdz Tiesu konstatēt, ka Vācijas Federatīvā Republika:

– vispārēji un strukturāli neveicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu dzīvotņu veidu 6510 (zemieņu siena pļavas) un 6520 (kalnu siena pļavas), ko aizsargā *Natura 2000* tīkls un kas minēti I pielikumā Padomes Direktīvai 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2013. gada 13. maija Direktīvu 2013/17/ES (OV 2013, L 158, 193. lpp.) (turpmāk tekstā – "Dzīvotņu direktīva"), noplicināšanos tiem noteiktajās teritorijās, un

– vispārēji un strukturāli nenosūtot Komisijai atjauninātus datus par dzīvotņu veidiem 6510 un 6520 tiem noteiktajās teritorijās,

nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti attiecīgi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā un 4. panta 1. punkta otrajā daļā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Dzīvotņu direktīva

2 Dzīvotņu direktīvas 1. pantā paredzēts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

b) *dabiska dzīvotne* ir pilnībā vai daļēji dabiskas sauszemes vai ūdens platības, ko raksturo ģeogrāfiskas, abiotiskas un biotiskas iezīmes;

c) *Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidi* ir tie, kam 2. pantā minētajā teritorijā:
   i) draud izzušana to dabiskās izplatības areālā

   vai
   ii) ir mazs dabiskās izplatības areāls to izplatības samazināšanās dēļ vai ļoti nelielās teritorijas dēļ,

   vai
   iii) [kas sniedz] precīzus piemērus par tipiskām iezīmēm, kas piemīt vienam vai vairākiem no turpmāk uzskaitītajiem deviņiem bioģeogrāfiskiem reģioniem: Alpu, Atlantijas, Melnās jūras, boreālajam, kontinentālajam, makronēziskajam, Vidusjūras, panoniskajam un stepes reģionam.

   Šādi dzīvotņu veidi ir uzskaitīti vai var tikt uzskaitīti I pielikumā;

[..]

e) *dabiskas dzīvotnes aizsardzības statuss* ir uz dabisku dzīvotni un tai raksturīgajām sugām iedarbojošos ietekmju kopums, kas ilgtermiņā var ietekmēt šīs dzīvotnes dabisko izplatību, struktūru un funkcijas, kā arī tai raksturīgo sugu ilglaicīgas izdzīvošanas iespējas 2. pantā minētajā teritorijā.

Dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

– tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās

un

– pastāv un, iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tās ilglaicīgai uzturēšanai,

un

– tam raksturīgo sugu aizsardzības statuss ir labvēlīgs, kā noteikts i) punktā;

[..]

l) *īpaši aizsargājama dabas teritorija* ir Kopienā nozīmīga teritorija, ko dalībvalstis nosaka ar normatīvu vai administratīvu aktu un/vai līgumu un kurā piemēro vajadzīgos aizsardzības pasākumus, lai saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu aizsardzības statusu tām dabiskajām dzīvotnēm un/vai sugu populācijai, kuru dēļ attiecīgā teritorija ir noteikta."

3 Šīs direktīvas 2. panta 2. punktā noteikts:

"Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas."

4 Minētās direktīvas 3. panta 1. un 2. punktā paredzēts:

"1. Izveido saskaņotu Eiropas ekoloģisko tīklu, kurā apvienotas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un kura nosaukums ir *Natura 2000*. Šo tīklu, ko veido I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzīvotņu teritorijas, izmanto, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā.

Natura 2000 tīkls iekļauj īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot [Padomes] Direktīvu 79/409/EEK [(1979. gada 2. aprīlis) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 1979, L 103, 1. lpp.)].

2. Dalībvalsts iesaistīšanās *Natura 2000* tīkla izveidē ir proporcionāla tam, kādā mērā tās teritorijā ir pārstāvēti 1. punktā minētie dabisko dzīvotņu veidi un sugu dzīvotnes. Tāpēc dalībvalstis saskaņā ar 4. pantu nosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, ņemot vērā 1. punktā izklāstītos mērķus."

5 Tās pašas direktīvas 4. pantā noteikts:

"1. Pamatojoties uz III pielikumā (1. posms) izklāstītajiem kritērijiem un attiecīgo zinātnisko informāciju, katra dalībvalsts piedāvā teritoriju sarakstu, tajā norādot, kuri I pielikuma dabisko dzīvotņu veidi un kuras II pielikuma sugas, kas ir vietējās sugas tās teritorijā, sastopamas minētajās teritorijās. Attiecībā uz dzīvnieku sugām ar plašu izplatības areālu šīs teritorijas ir minēto sugu dabiskās izplatības areālu vietas, kurām raksturīgie fizikālie vai bioloģiskie faktori ir svarīgi, lai šo sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties. Attiecībā uz ūdens dzīvnieku sugām ar plašu izplatības areālu šādas teritorijas ierosina paredzēt vienīgi tad, ja iespējams skaidri noteikt vietu, kurai raksturīgie fizikālie un bioloģiskie faktori ir svarīgi, lai minēto sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties. Attiecīgā gadījumā dalībvalstis ierosina pielāgot sarakstu, ņemot vērā 11. pantā minēto uzraudzības pasākumu rezultātus.

Trīs gados pēc šīs direktīvas izziņošanas sarakstu nosūta Komisijai, pievienojot informāciju par katru no teritorijām. Šajā informācijā iekļauj teritorijas karti, nosaukumu, atrašanās vietu, platību un datus, kas izriet no III pielikumā (1. posms) noteikto kritēriju piemērošanas un ko iesniedz formā, kuru Komisija nosaka saskaņā ar 21. pantā paredzēto procedūru.

2. Pamatojoties uz III pielikumā (2. posms) izklāstītajiem kritērijiem un ņemot vērā gan dalījumu deviņ[os] bioģeogrāfiskajos rajonos, kas minēti 1. panta c) punkta iii) apakšpunktā, gan visu 2. panta 1. punktā minēto teritoriju, Komisija pēc vienošanās ar katru dalībvalsti sagatavo Kopienā nozīmīgo teritoriju saraksta projektu, kura pamatā ir dalībvalstu saraksti un kurā norāda teritorijas, kur sastopami viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas.

Dalībvalstis, kurās teritorijas ar vienu vai vairākiem prioritārajiem dabisko dzīvotņu veidiem un prioritārajām sugām veido vairāk nekā 5 % no valsts teritorijas, pēc vienošanās ar Komisiju var prasīt elastīgāku III pielikumā (2. posms) uzskaitīto kritēriju piemērošanu, izraugoties visas Kopienā nozīmīgās teritorijas, kas ir šajā valstī.

Kopienā nozīmīgo izraudzīto teritoriju sarakstu, kurā norādītas vietas, kur atrodams viens vai vairāki prioritārie dabisko dzīvotņu veidi vai prioritārās sugas, pieņem Komisija saskaņā ar 21. pantā paredzēto procedūru.

3. Sarakstu, kas minēts 2. punktā, izveido sešos gados pēc šīs direktīvas izziņošanas.

4. Tiklīdz Kopienā nozīmīga teritorija ir apstiprināta saskaņā ar 2. punktā paredzēto procedūru, attiecīgā dalībvalsts cik vien iespējams īsā laikā, bet ne vēlāk kā sešos gados piešķir minētajai teritorijai īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statusu, nosakot prioritātes saskaņā ar attiecīgo teritoriju nozīmīgumu I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu vai II pielikuma sugu saglabāšanā vai atjaunošanā tām labvēlīgā aizsardzības statusā un teritoriju nozīmīgumu *Natura 2000* tīkla vienotībā, kā arī saskaņā ar noplicināšanās vai bojā ejas draudiem, kam pakļautas šīs teritorijas.

5. Tiklīdz teritoriju iekļauj 2. punkta trešajā daļā minētajā sarakstā, uz to attiecas 6. panta 2., 3. un 4. punkts."

6 Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. pantu:

"1. Attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus,

administratīvus vai līgumiskus pasākumus, kuri atbilst šajās teritorijās sastopamo I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu un II pielikuma sugu ekoloģiskajām prasībām.

2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi [pienācīgi] izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās [šīs teritorijas] aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. [..]

[..]”

7 Šīs direktīvas 9. pantā paredzēts:

“Komisija saskaņā ar 21. pantā izklāstīto procedūru regulāri pārskata *Natura 2000* tīkla nozīmi 2. un 3. pantā izklāstīto mērķu sasniegšanā. Šajā sakarā var lemt par īpaši aizsargājamas dabas teritorijas svītrošanu no šādu teritoriju saraksta, ja to attaisno dabiska attīstība, kas novērota saistībā ar 11. pantā paredzētajiem uzraudzības pasākumiem.”

8 Minētās direktīvas 11. panta teksts ir šāds:

“Dalībvalstis veic 2. pantā minēto dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa uzraudzību, īpašu uzmanību pievēršot prioritārajiem dabisko dzīvotņu veidiem un prioritārajām sugām.”

9 Šīs pašas direktīvas 17. pantā noteikts:

“1. Reizi sešos gados pēc 23. pantā paredzētā laikposma beigām dalībvalstis sagatavo ziņojumu par to pasākumu īstenošanu, kas veikti saskaņā ar šo direktīvu. Šajā ziņojumā jo īpaši iekļauj informāciju par 6. panta 1. punktā minētajiem aizsardzības pasākumiem, kā arī novērtējumu par to, kāda ir šo pasākumu ietekme uz I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu un II pielikuma sugu aizsardzības statusu, un iekļauj 11. pantā minēto uzraudzības pasākumu galvenos rezultātus. Ziņojumu, kas sagatavots atbilstīgi komitejas izstrādātai formai, nosūta Komisijai un dara publiski pieejamu.

2. Komisija, pamatojoties uz 1. punktā minētajiem ziņojumiem, sagatavo apkopojošu ziņojumu. Šajā ziņojumā iekļauj attiecīgu sasniegtā progresa novērtējumu un jo īpaši izvērtē *Natura 2000* tīkla nozīmi 3. pantā izklāstīto mērķu sasniegšanā. Tās ziņojuma daļas projektu, kurā izmantota dalībvalsts sniegtā informācija, nosūta attiecīgajai dalībvalstij pārbaudīšanai. Pēc iesniegšanas komitejai un ne vēlāk kā divus gadus pēc 1. punktā minēto ziņojumu saņemšanas Komisija

publicē ziņojuma galīgo versiju un nosūta to dalībvalstīm, Eiropas Parlamentam, Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai.

3. Dalībvalstis drīkst norādīt saskaņā ar šo direktīvu noteiktās teritorijas, izmantojot Kopienas paziņojumus, ko šai nolūkā izstrādājusi komiteja."

10 Kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidi, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un kuri minēti Dzīvotņu direktīvas I pielikumā, tostarp ietver "zemieņu siena pļavas" (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) un "kalnu siena pļavas", kuru *Natura 2000* kods attiecīgi ir 6510 un 6520.

Īstenošanas lēmums 2011/484/ES

11 Komisijas Īstenošanas lēmuma 2011/484/ES (2011. gada 11. jūlijs) par formu, kādā sniedzama informācija par *Natura 2000* teritorijām (OV 2011, L 198, 39. lpp.), 4. apsvērumā noteikts:

"Lai Komisija varētu pildīt koordinēšanas funkcijas un saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 9. pantu regulāri pārskatīt *Natura 2000* tīkla nozīmi minētās direktīvas 2. un 3. pantā izklāstīto mērķu sasniegšanā, *Natura 2000* datu standartveidlapas saturs būtu regulāri jāatjaunina, pamatojoties uz labāko pieejamo informāciju par katru tīklā iekļauto teritoriju."

Vācijas tiesības

12 Saskaņā ar 2009. gada 29. jūlija *Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (Bundesnaturschutzgesetz)* (Dabas aizsardzības un ainavu saglabāšanas likums; *BGBl.* 2009 I, 2542. lpp.), redakcijā, kas piemērojama strīdam (turpmāk tekstā – "Dabas aizsardzības likums"), 3. pantu "Kompetence, uzdevumi un pilnvaras, līgumiskas vienošanās, administratīvā sadarbība":

"(1) Par dabas aizsardzību un ainavu saglabāšanu atbildīgās iestādes šī likuma izpratnē ir:

1. par dabas aizsardzību un ainavu saglabāšanu atbildīgās iestādes saskaņā ar federālās zemes tiesību aktiem vai

2. *Bundesamt für Naturschutz* [(Federālais dabas aizsardzības birojs, *BfN*)], ciktāl tam šī kompetence ir piešķirta ar šo likumu.

(2) Par dabas aizsardzību un ainavu saglabāšanu atbildīgās iestādes uzrauga, lai tiktu ievērotas šī likuma normas un uz tā pamata pieņemtās tiesību normas, un veic nepieciešamos pasākumus konkrētajā gadījumā, pēc tam kad to ir pienācīgi izvērtējušas, lai nodrošinātu šī tiesiskā regulējuma ievērošanu, ja vien nav noteikts citādi.

(3) Attiecībā uz dabas aizsardzības un ainavas saglabāšanas pasākumiem vispirms jāpārbauda, vai mērķi var sasniegt ar saprātīgām izmaksām arī ar līgumisku vienošanos.

(4) Īstenojot ainavas saglabāšanas un ainavas veidošanas pasākumus, kompetentajām iestādēm, cik vien iespējams, jāpilnvaro lauksaimniecības un mežsaimniecības uzņēmumi, organizācijas, kurās ir vienlīdzīgi pārstāvētas pašvaldības vai pašvaldību kopienas, lauksaimnieki un apvienības, kuru galvenais mērķis ir dabas aizsardzība un ainavu saglabāšana (ainavu saglabāšanas

asociācijas), atzītas dabas aizsardzības apvienības vai par dabas parkiem atbildīgās personas. Suverēnās kompetences nodot nevar.

[..]"

13 Šī likuma 30. pantā "Ar tiesību aktiem aizsargājamie biotopi" paredzēts:

(1) Dažas dabas un ainavas daļas, kas ir īpaši svarīgas kā biotopi, tiek likumīgi aizsargātas (vispārējs princips).

(2) Ir aizliegtas darbības, kas var izraisīt turpmāk minēto dzīvotņu iznīcināšanu vai citu būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz tām:

[..]

7. zemieņu siena pļavas un kalnu sienas pļavas [Dzīvotņu direktīvas] I pielikuma izpratnē, tradicionālie dārzi, vaļņi un sausā krāvuma akmens vaļņi.

Pirmajā teikumā minētie aizliegumi attiecas arī uz citiem biotopiem, ko ar likumu aizsargā federālās zemes. [..]

(3) Pēc pieprasījuma var piešķirt atkāpes no 2. punktā noteiktajiem aizliegumiem, ja ir iespējams kompensēt nelabvēlīgo ietekmi.

[..]"

14 Minētā likuma 33. panta "Vispārīgi aizsardzības noteikumi" 1. punktā noteikts:

"Jebkādas izmaiņas un traucējumi, kas var izraisīt būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju daļās, kas ir būtiskas saglabāšanas vai aizsardzības mērķiem, ir aizliegti. Kompetentā dabas aizsardzības un ainavu saglabāšanas iestāde, ievērojot 34. panta 3.–5. punktā paredzētos nosacījumus, var piešķirt atkāpes no pirmajā teikumā paredzētā aizlieguma, kā arī no 32. panta 3. punktā paredzētajiem aizliegumiem."

15 Šī paša likuma 34. panta "Ietekmes novērtējums un projektu nepieņemamība; izņēmumi" 1. punktā paredzēts:

"Pirms jebkura projekta apstiprināšanas vai īstenošanas jāveic ietekmes uz *Natura 2000* teritorijas aizsardzības mērķiem novērtējums, ja atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem un projektiem tas var būtiski ietekmēt teritoriju un ja tas nav tieši paredzēts teritorijas apsaimniekošanai. Ciktāl *Natura 2000* teritorija ir aizsargāta dabas un ainavas daļa 20. panta 2. punkta izpratnē, ietekmes novērtējuma kritēriji izriet no aizsardzības mērķa un šajā nolūkā pieņemtajiem noteikumiem, ja attiecīgie aizsardzības mērķi jau ir ņemti vērā. Par projektu atbildīgā persona iesniedz dokumentus, kas vajadzīgi, lai novērtētu ietekmi un pārbaudītu 3.–5. punktā minētos nosacījumus."

Pirmstiesas procedūra

16 2018. gada 7. maijā Komisija pēc tam, kad, pamatojoties uz Vācijas Federatīvās Republikas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu sagatavotajiem ziņojumiem, bija konstatējusi dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos šīs dalībvalsts teritorijās, kurās tie sastopami, pieprasīja Vācijas iestādēm attiecīgu informāciju.

17 Komisija, izskatījusi minētās dalībvalsts 2018. gada 12. oktobra vēstulē sniegto atbildi, 2019. gada 26. jūlijā tai nosūtīja brīdinājuma vēstuli, kurā bija ietverti divi iebildumi.

18 Pirmkārt, Komisija Vācijas Federatīvajai Republikai pārmeta, ka tā ir pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu, sistemātiski neveicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos tiem noteiktajās teritorijās. Šis iebildums esot pamatots ar šo dzīvotņu veidu platību zudumu teritorijās, kurās tie sastopami, šo teritoriju atbilstošas uzraudzības neesamību, kā arī juridiski saistošu pasākumu pret minēto teritoriju pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu neesamību.

19 Otrkārt, Komisija Vācijas Federatīvajai Republikai pārmeta, ka tā ir pārkāpusi minētās direktīvas 4. panta 1. punkta otro daļu, sistemātiski neatjauninot Īstenošanas lēmumā 2011/484 paredzētās datu standartveidlapas (turpmāk tekstā – "DSV") attiecībā uz minētajiem dzīvotņu veidiem.

20 2019. gada 26. novembra vēstulē šī dalībvalsts apstrīdēja abus iebildumus.

21 2020. gada 30. oktobrī Komisija Vācijas Federatīvajai Republikai nosūtīja argumentētu atzinumu, kurā atkārtoja šos iebildumus.

22 Ar 2020. gada 30. decembra vēstuli šī dalībvalsts atbildēja uz argumentēto atzinumu, apgalvojot, ka pārmestā pienākumu neizpilde nav pamatota.

23 Komisija, uzskatīdama, ka Vācijas Federatīvā Republika tādējādi nav veikusi pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrajā daļā un 6. panta 2. punktā noteiktos pienākumus, 2023. gada 31. janvārī cēla šo prasību.

Par prasību

24 Prasības pamatošanai Komisija izvirza divus iebildumus: pirmais attiecas uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu, un otrais – uz šīs direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas pārkāpumu.

25 Vācijas Federatīvā Republika lūdz prasību sakarā ar pienākumu neizpildi noraidīt.

Par pieņemamību

26 Vācijas Federatīvā Republika norāda uz daļēju prasības nepieņemamību tāpēc, ka, pirmkārt, nav atbilstības starp argumentēto atzinumu un prasības pieteikumu un, otrkārt, prasības pieteikums attiecībā uz pārmetumu par nepietiekamu uzraudzību neesot precīzs.

Par iebildi par nepieņemamību, kas pamatota ar neatbilstību starp argumentēto atzinumu un prasības pieteikumu

– *Lietas dalībnieku argumenti*

27 Vācijas Federatīvā Republika atgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru atbilstoši LESD 258. pantam prasības sakarā ar pienākumu neizpildi priekšmets ir noteikts Komisijas argumentētajā atzinumā un tādējādi prasībai jābūt pamatotai ar tiem pašiem argumentiem un pamatiem, kādi ir šajā atzinumā. Turklāt, kā izriet no Tiesas Reglamenta 127. panta 1. punkta, tiesvedības laikā nav atļauts izvirzīt jaunus pamatus, izņemot gadījumus, kad tie saistīti ar tādiem tiesiskiem un faktiskiem apstākļiem, kas kļuvuši zināmi iztiesāšanas laikā.

28 Šajā lietā, lai gan Komisija prasības pieteikumā šai dalībvalstij pārmet dabisko dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platības zudumu attiecīgi 596 un 88 *Natura 2000* teritorijās, izrādās, ka, pirmkārt, 99 un, otrkārt, 2 no šīm teritorijām argumentētajā atzinumā nebija minētas. Tādējādi pirmais iebildums neesot pieņemams, ciktāl tas attiecas uz šo 101 teritoriju, kas prasības pieteikumā minēta pirmo reizi.

29 Komisija lūdz noraidīt iebildi par nepieņemamību.

30 Tā uzsver, ka prasības pieteikumā, izmantojot identisku formulējumu, kāds ir argumentētajā atzinumā, tā pārmet Vācijas Federatīvajai Republikai, ka šī dalībvalsts "vispārēji un strukturāli nav veikusi attiecīgus pasākumus, lai novērstu dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos tiem noteiktajās teritorijās".

31 Turklāt Komisija precizē, ka tai saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja tā norāda uz sistemātisku un ilgstošu pārkāpumu, ir tiesības tiesvedības Tiesā stadijā iesniegt papildu pierādījumus, lai pamatotu apgalvoto vispārējo un pastāvīgo pienākumu neizpildi. Tādējādi prasības pieteikumā norādītā 101 teritorija, kas nebija minēta argumentētajā atzinumā, nepaplašinot strīda priekšmetu un esot tikai papildu pierādījums Vācijas Federatīvās Republikas vispārējai praksei, kas uzskatāma par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu un jau pastāvēja argumentētā atzinuma sniegšanas datumā.

32 Visbeidzot Komisija norāda, ka argumentētajā atzinumā tā katrā ziņā nevarēja minēt 86 teritorijas, kas atrodas *Freistaat Bayern* (Bavārijas brīvvalsts, Vācija), jo tolaik vēl nebija pieejami apsaimniekošanas plāni, kuros atklājās platības zudums.

33 Atbildes rakstā uz repliku Vācijas Federatīvā Republika uztur iebildi par nepieņemamību.

34 Tā norāda, ka Komisijai, lai gan šī iestāde var izvirzīt iebildumu par vispārēju un pastāvīgu pienākumu neizpildi, tomēr apgalvotā pienākumu neizpilde jāpierāda individuālos gadījumos, kas atspoguļo attiecīgās dalībvalsts praksi. Tādējādi, tā kā pēc tam šai dalībvalstij esot jāapstrīd Komisijas norādītie dati, pēdējā minētā, protams, pēc pirmstiesas procedūras varētu pārmestās pienākumu neizpildes piemērus papildināt ar citiem piemēriem, bet tā galu galā nedrīkstētu bez acīmredzama pamatojuma balstīties uz citādi veidotu piemēru kopumu. Tā tas esot šajā gadījumā, jo Komisija prasības pieteikumā ne tikai ir norādījusi papildu teritorijas, bet dažas argumentētajā atzinumā minētās teritorijas ir arī nomainījusi ar citām; par to liecina fakts, ka kopējais teritoriju skaits laikā no argumentētā atzinuma sniegšanas līdz prasības pieteikuma iesniegšanai saglabājies gandrīz tāds pats.

35 Visbeidzot Vācijas Federatīvā Republika noraida Komisijas argumentu, ka argumentētā atzinuma sniegšanas dienā 86 Bavārijas teritorijas vēl nebija pieejamas. Proti, šajā datumā 83 no šīm teritorijām jau vairākus mēnešus esot bijušas pieejamas internetā, un pēdējo 3 teritoriju augšupielāde esot notikusi 2020. gada 21. oktobrī, proti, pirms minētā datuma.

– *Tiesas vērtējums*

36 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka, ciktāl prasības mērķis ir konstatēt vispārēju pienākumu neizpildi saistībā ar direktīvas noteikumiem, kas tostarp izriet no sistemātiskas un pastāvīgas iecietības, ar kādu valsts iestādes izturējušās situācijās, kas neatbilst šiem noteikumiem, principā nav izslēdzams, ka Komisija iesniedz papildu pierādījumus tiesvedības Tiesā stadijā, lai pierādītu apgalvoto vispārējo un pastāvīgo pienākumu neizpildi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 26. aprīlis, Komisija/Īrija, C-494/01, EU:C:2005:250, 37. punkts, un 2021. gada 4. marts, Komisija/Apvienotā Karaliste (Robežvērtības – NO_2), C-664/18, EU:C:2021:171, 80. punkts).

37 Šajā kontekstā arī jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Komisija prasības pieteikumā var precizēt sākotnējos iebildumus ar nosacījumu, ka tā negroza strīda priekšmetu. Tomēr Komisija, iesniedzot jaunus pierādījumus, lai ilustrētu argumentētajā atzinumā formulētos iebildumus par vispārēju pienākumu neizpildi saistībā ar attiecīgās direktīvas noteikumiem, negroza strīda priekšmetu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 26. aprīlis, Komisija/Īrija, C-494/01, EU:C:2005:250, 38. punkts, un 2021. gada 4. marts, Komisija/Apvienotā Karaliste (Robežvērtības – NO_2), C-664/18, EU:C:2021:171, 81. punkts).

38 Šajā lietā starp lietas dalībniekiem nav strīda par to, ka, lai gan prasības pieteikumā Komisija Vācijas Federatīvajai Republikai pārmet dabisko dzīvotņu veidu platību 6510 un 6520 platības zudumu kopumā attiecīgi 596 un 88 teritorijās, 99 un 2 no šīm teritorijām argumentētajā atzinumā nebija minētas.

39 Tomēr Vācijas Federatīvā Republika neapstrīd to, ka Komisijas konstatējumi par šīs 101 teritorijas noplicināšanos ir tāda paša rakstura kā tie, kas minēti argumentētajā atzinumā, lai pamatotu šai dalībvalstij pārmesto vispārējo un strukturālo pienākumu neizpildi. Tādējādi apstāklis, ka šīs teritorijas nebija minētas argumentētajā atzinumā, lai gan informāciju par dažām no tām pirms argumentētā atzinuma sniegšanas bija iespējams aplūkot internetā, nav šķērslis tam, lai Komisija varētu uz tām atsaukties prasības pieteikuma pamatojumā, lai ilustrētu vispārēju pienākumu neizpildi, ko šī iestāde pārmet minētajai dalībvalstij. Komisija, šādi rīkojoties, saskaņā ar šī sprieduma 36. un 37. punktā atgādināto judikatūru nav grozījusi strīda priekšmetu, bet ir tikai precizējusi sākotnējos iebildumus, iesniedzot papildu pierādījumus, lai ilustrētu vispārējo un strukturālo pienākumu neizpildi, ko tā apgalvojusi argumentētajā atzinumā.

40 No minētā izriet, ka iebilde par nepieņemamību saistībā ar to, ka nav atbilstības starp argumentēto atzinumu un prasības pieteikumu, jānoraida.

Par iebildi par nepieņemamību saistībā ar prasības pieteikuma neprecizitāti attiecībā uz nepietiekamas uzraudzības pārmetumu

– *Lietas dalībnieku argumenti*

41 Vācijas Federatīvā Republika atgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai pirmstiesas procedūras mērķis ir sniegt iespēju attiecīgajai dalībvalstij, pirmkārt, izpildīt savus pienākumus, kas izriet no Savienības tiesībām, un, otrkārt, lietderīgi izvirzīt aizstāvības pamatus pret Komisijas formulētajiem iebildumiem. Turklāt argumentētajā atzinumā jābūt ietvertam detalizētam un loģiskam to iemeslu izklāstam, kas Komisijai radījuši pārliecību, ka attiecīgā dalībvalsts nav izpildījusi kādu no tai uzliktajiem pienākumiem.

42 Šajā lietā, lai gan Komisija tai pārmet, ka nav nodrošināta "attiecīga" dzīvotņu veidu 6510 un 6520 uzraudzība Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta izpratnē, ne no prasības pieteikuma, ne no argumentētā atzinuma neizrietot, kuras ir tās konkrētās prasības, kas Komisija skatījumā izriet no šāda uzraudzības pienākuma to teritoriju līmenī, kurās sastopamas šīs dzīvotnes. Līdz ar to šīs dalībvalsts skatījumā nav skaidrs, kas tai būtu jādara, lai novērstu apgalvoto pienākumu neizpildi, it īpaši – vai Komisija uzskata, ka tai ir jāīsteno īpaši uzraudzības pasākumi attiecībā uz katru attiecīgo aizsargājamo teritoriju, vai arī tā uzskata, ka šādi pasākumi pastāvēja, bet tika īstenoti pārāk reti vai pārāk virspusēji. Tā paša iemesla dēļ prasības pieteikuma neprecizitāte padara neiespējamu arī aizstāvības īstenošanu šajā tiesvedībā sakarā ar pienākumu neizpildi.

43 Tādējādi pirmais iebildums neesot pieņemams, jo tas šajā ziņā ir neprecīzs.

44 Komisija replikas rakstā iebildi par nepieņemamību lūdz noraidīt.

45 Tā norāda – Vācijas Federatīvā Republika kļūdaini apgalvo, ka pirmais iebildums ir neprecīzs. Komisija apgalvo, ka gan pirmstiesas procedūrā, gan prasības pieteikumā ir skaidri pierādījusi, kādas ir no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta izrietošās juridiskās prasības uzraudzības jomā.

46 Šī iestāde atgādina – tā ir izklāstījusi, ka "attiecīgiem pasākumiem" šīs tiesību normas izpratnē jāietver regulāra tādu *Natura 2000* teritoriju uzraudzība, kuras ir pakļautas nopietnam spiedienam un draudiem un kuru aizsardzības statuss attīstās negatīvi, kā tas Vācijā ir attiecībā uz dzīvotņu veidiem 6510 un 6520, precizējot, ka dalībvalstīm šīs uzraudzības biežums un īpatnības jāpielāgo to teritorijas dzīvotņu veidu aizsardzības statusam un novērotajām tendencēm.

47 Komisija piebilst – kā tā nepārprotami ir norādījusi prasības pieteikumā, no juridiskā viedokļa vajadzīga regulāra īpašā uzraudzība teritoriju līmenī ar intervālu katrā ziņā biežāk nekā reizi 12 gados. Tā tomēr uzsver, ka šajā lietā, ņemot vērā Vācijas Federatīvās Republikas iesniegtos faktiskos datus par šīs dalībvalsts teritorijā veikto uzraudzību, kuras biežums varēja būt 12 gadi, šī uzraudzība nebija "attiecīga" Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta izpratnē, ņemot vērā dzīvotņu veidu nelabvēlīgo stāvokli un to pastāvīgo noplicināšanos.

48 Atbildes rakstā uz repliku Vācijas Federatīvā Republika uztur izvirzīto iebildi par nepieņemamību. Lai gan tā uzskata, ka Komisijas replikas raksts ir ļāvis precizēt, ka šīs iestādes izvirzītais pirmais iebildums būtībā attiecas uz tādu teritoriju uzraudzības biežuma nepietiekamību, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, tā tomēr atkārto, ka iebilduma raksturs skaidri neizriet ne no argumentētā atzinuma, ne no prasības pieteikuma.

– *Tiesas vērtējums*

49 Vispirms jānorāda, ka šī Vācijas Federatīvās Republikas izvirzītā iebilde par nepieņemamību neattiecas uz Komisijas argumentāciju, ka būtisks dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platības zudums ievērojamā skaitā ģeogrāfisko vietu šīs dalībvalsts teritorijā liecina par to, ka minētās dalībvalsts kompetentās iestādes sistemātiski neuzrauga šo dzīvotņu veidu aizsardzības statusu.

50 Vācijas Federatīvā Republika pati norāda, ka Komisijas argumentācija attiecas uz to, vai šajā dalībvalstī veiktā dzīvotņu veidu 6510 un 6520 uzraudzība atbilst Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta prasībām un vai minētā dalībvalsts ir veikusi "attiecīgus pasākumus" šīs tiesību normas izpratnē, lai novērstu noplicināšanos.

51 Šādos apstākļos jākonstatē, ka jautājums par tvērumu un biežumu, kas izriet no minētās tiesību normas, uz kuru pamatojas Vācijas Federatīvā Republika, lai atsauktos uz Komisijas argumentācijas nepieņemamību, attiecas uz lietas būtību un uz vērtējumu par to, vai šīs dalībvalsts rīcība ir uzskatāma par Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu.

52 Līdz ar to Vācijas Federatīvās Republikas izvirzītā otrā iebilde par nepieņemamību arī jānoraida.

53 No minētā izriet, ka šī prasība sakarā ar pienākumu neizpildi ir pieņemama kopumā.

Par lietas būtību

Par pirmo iebildumu, kas saistīts ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu

– *Lietas dalībnieku argumenti*

54 Ar pirmo iebildumu Komisija Vācijas Federatīvajai Republikai pārmet, ka tā nav izpildījusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus, jo nav vispārēji un strukturāli veikusi attiecīgus pasākumus, lai savā teritorijā novērstu dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

55 Komisija apgalvo, ka šīs dalībvalsts pienākumu neizpilde, kas izpaužas kā šādu attiecīgu pasākumu neveikšana, ir pierādīta ar būtisku šo dzīvotņu veidu platību zudumu šajās teritorijās, to teritoriju īpašas uzraudzības neesamību, kurās sastopami minētie dzīvotņu veidi, kā arī ar to, ka nav noteikti juridiski saistoši aizsardzības pasākumi pret minēto teritoriju pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu.

56 Pirmkārt, attiecībā uz būtisku dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platību zudumu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās Komisija norāda, ka *BfN* 2014. gada *Grünland-Report* (2014. gada ziņojums par pļavām) ir konstatējis ievērojamu platības un kvalitātes zudumu, kā arī šo divu dzīvotņu veidu pasliktināšanos kopš 2007. gada. Šādu pasliktināšanos apstiprinot arī ziņojumi, kurus Vācijas Federatīvā Republika iesniegusi saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu par 2001.–2006., 2007.–2012. un 2013.–2018. gadu.

57 Komisija paskaidro, ka ir veikusi salīdzinošo analīzi Vācijas iestāžu sniegtajiem datiem DSV par 2006. gadu un vēlākajiem datiem, proti, no jaunākajiem pieejamiem DSV un apsaimniekošanas plāniem par dažādām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām. No šīs analīzes izrietot, ka 596 no

2027 teritorijām, kurās sastopams dzīvotnes veids 6510, un 88 no 295 teritorijām, kurās ir sastopams dzīvotnes veids 6520, radies būtisks šo dzīvotņu veidu platības zudums. Precīzāk, attiecīgajās teritorijās esot zaudēti 49,52 % no dzīvotnes veida 6510 platības un 51,07 % no dzīvotnes veida 6520 platības.

58 Komisija piebilst, ka šis lielais teritoriju skaits aptver visu Vācijas Federatīvās Republikas teritoriju un tas atspoguļojot vispārēju un strukturālu attīstību. Pretēji tam, ko apgalvo šī dalībvalsts, vispārējs visu to teritoriju novērtējums, kurās sastopami šie dzīvotņu veidi, nebija nepieciešams, jo noplicināšanos noteiktās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nevar kompensēt uzlabojumi citās šajās teritorijās.

59 Turklāt šī iestāde norāda, ka Vācijas Federatīvā Republika atzīst daļu no platību zuduma, proti, 977,44 hektārus dzīvotnes veidam 6510 un 110,49 hektārus – dzīvotnes veidam 6520.

60 Komisija atspēko šīs dalībvalsts argumentāciju, ka daļa konstatētā platības zuduma nav "reāla", bet gan izriet no kļūdainas noteiktu teritoriju atzīšanas par "īpaši aizsargājamām teritorijām" un no novērtējuma kļūdām, kuras attiecībā uz 2006. gadu tika pieļautas sākotnējā attiecīgo teritoriju un dzīvotņu veidu platības aprēķinā. Minētā iestāde, apstrīdot, ka šīs apgalvotās kļūdas pamato samazinājumu par 6476,61 hektāru 347 teritorijās, kurās sastopams dzīvotnes veids 6510, un par 1322,16 hektāriem 75 teritorijās, kurās sastopams dzīvotnes veids 6520, uzskata, ka tai bija tiesības salīdzinošās analīzes veikšanai balstīties uz datiem, ko Vācijas Federatīvā Republika sniegusi DSV par 2006. gadu, kā arī nākamajiem gadiem.

61 Katrā ziņā Komisija uzskata, ka tās konstatētais platības zudums ir pārāk liels, lai to varētu uzskatīt par vienkāršu kļūdu izraisītu, jo attiecībā vairāk nekā uz 50 % no tās pārbaudītajām teritorijām 2006.–2017. gadā zudums bija aptuveni 60–100 % no attiecīgo dzīvotņu veidu platības.

62 Otrkārt, Komisija apgalvo, ka to teritoriju noplicināšanās, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, Vācijā it īpaši ir saistīta ar to, ka Vācijas kompetentās iestādes sistemātiski neveic pienācīgu un regulāru šo teritoriju kontroli. Tā norāda, ka kontroles biežums atkarīgs no attiecīgā dzīvotņu veida aizsardzības statusa un novērotajām tendencēm un ka dalībvalsts, kuras iestādes neveic regulāru un specifisku īpašo aizsargājamo teritoriju kontroli, katrā ziņā neizpilda Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus.

63 Šī iestāde piebilst, ka vairākās Vācijas Federatīvās Republikas federālajās zemēs nav precīzas kartogrāfijas, kas ļautu noteikt, cik lielā mērā ir pasliktinājušies attiecīgās aizsargājamās teritorijas dzīvotņu veidi vai ka vismaz kartēšanas cikls ir pārāk ilgs. Turklāt daudzos gadījumos Vācijas kompetento iestāžu kontrole tiek veikta tikai paraugu ņemšanas veidā vai notiek tikai pēc kāda notikuma.

64 Treškārt, Komisija norāda, ka dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanās Vācijā izriet arī no tā, ka šī dalībvalsts nav veikusi juridiski saistošus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizsargātu no pārmērīgas mēslošanas un priekšlaicīgas nopļaušanas. Tā uzsver, ka Vācijas Federatīvā Republika dod priekšroku līgumiskai pieejai, kas nav pietiekami saistoša un kas līdz ar to nevar novērst pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu.

65 Šī iestāde uzskata, ka ar nesaistošiem ieteikumiem un apsaimniekošanas plāniem, kā arī līgumiem par līgumisku dabas aizsardzību nevar efektīvi papildināt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības sistēmu, jo tie ir tikai brīvprātīgi un attiecībā uz lauksaimniekiem tiem ir vienīgi pamudinoša funkcija.

66 Savai aizstāvībai Vācijas Federatīvā Republika lūdz noraidīt pirmo iebildumu, apgalvojot, ka tā nav pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus.

67 Pirmkārt, šī dalībvalsts apgalvo, ka Komisija, pamatojoties uz vispārēju novērtējumu par teritorijām, kurās Vācijā sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, nevar secināt, ka minēto dzīvotņu veidu platību zudums šajās teritorijās ir tāds, kas liecina par sistemātisku un ilgstošu šīs tiesību normas pārkāpumu.

68 Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka Komisija savu salīdzinošo analīzi ir koncentrējusi uz ierobežotu skaitu teritoriju, kuru platība ir salīdzinoši neliela, neņemdama vērā platību pieaugumu citās teritorijās.

69 Ja minētā iestāde būtu veikusi vispārēju novērtējumu visām teritorijām, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520 un kuras Vācijas Federatīvā Republika ir deklarējusi DSV kopš 2006. gada (proti, 2183 teritorijas, kurās sastopams dzīvotnes veids 6510, ar platību kopumā aptuveni 85 000 hektāru un 330 teritorijas, kurās sastopams dzīvotnes veids 6520, ar platību kopumā vairāk nekā 12 000 hektāru), tā būtu konstatējusi platības zudumu tikai 4,27 % apmērā attiecībā uz dzīvotņu veidu 6520 un pat atklājusi platības palielinājumu par 5,22 % attiecībā uz dzīvotnes veidu 6510.

70 Šī dalībvalsts piebilst, ka DSV attiecībā uz 2006. gadu esot bijušas novērtējuma un zinātniskas kļūdas, kas vēlāk tika labotas. Šīs kļūdas daļēji izskaidrojot dzīvotņu veidiem 6510 un 6520 reģistrētās platības samazināšanos kopš 2006. gada.

71 Vācijas Federatīvā Republika atgādina, ka Komisija tai pārmet 18 717,14 hektāru platības zudumu dzīvotnes veidam 6510 un 1890,35 hektāru platības zudumu dzīvotnes veidam 6520 tās izraudzītajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kaut gan platības zudums attiecīgi bija tikai 977,44 un 110,49 hektāri. Tādējādi šīs platības zudums minētajās teritorijās neatbilstot attiecīgi aptuveni 5,4 % un 6,2 % no minēto dzīvotņu veidu kopējās platības.

72 Vācijas Federatīvā Republika precizē, ka, ņemot vērā tikai Komisijas izvēlētās teritorijas un pieņemot, ka šajās teritorijās dzīvotņu veidu 6510 un 6520 visu veidu platību iztrūkums, kura iemesls nav droši zināms, ir izskaidrojams ar reālu platības samazinājumu, platības zudums būtu aptuveni 11 000 hektāru dzīvotnes veidam 6510 un aptuveni 360 hektāru dzīvotnes veidam 6520.

73 Šī dalībvalsts arī apgalvo: lai gan 2014. gada ziņojums par pļavām un ziņojumi, kas iesniegti saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu par 2001.–2006., 2007.–2012. un 2013.–2018. gadu, apstiprina, ka pastāv noteikts dzīvotņu veidu platības zudums, šādi konstatētais zudums nav pietiekami būtisks, lai konstatētu sistemātisku un ilgstošu pārkāpumu.

74 Otrkārt, Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā nav ietverta neviena saistoša prasība attiecībā uz dalībvalstīm noteikto uzraudzības pienākumu, ne arī precizēti konkrēti pasākumi, kas šajā ziņā tām jāveic, līdz ar to dalībvalstīm ir rīcības brīvība noteikt uzraudzības kārtību.

75 Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētā uzraudzība ir pietiekama, ja tā ļauj identificēt pasākumus, kas jāveic dažādās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, lai efektīvi novērstu dzīvotņu veidu noplicināšanos.

76 Šī dalībvalsts apstiprina, ka tā atbilstoši uzrauga teritorijas, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, bet uzraudzība dažādās federālajās zemēs valsts federālās struktūras dēļ ir atšķirīga.

77 Vācijas Federatīvā Republika norāda: Komisija neapgalvo, ka no pārmestā platību zuduma būtu varēts izvairīties ar kādu citu uzraudzības veidu.

78 Treškārt, šī dalībvalsts atgādina, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā ietvertā frāze "attiecīgi pasākumi" dalībvalstīm piešķir rīcības brīvību, transponējot šo direktīvu valsts tiesībās, ka preventīva rakstura pasākumi jāuzskata par attiecīgiem un ka dalībvalstis var brīvi lemt, kādā veidā tās īsteno preventīvus pasākumus, jo aizliegumi nav imperatīvi.

79 Tā apgalvo – tas, ka platības tiek atstātas atmatā, jo notikusi atteikšanās no izmantošanas, arī ir uzskatāms par dzīvotņu veidu 6510 un 6520 slodzes faktoru, pret ko jārīkojas, veicot attiecīgus pasākumus.

80 Vācijas Federatīvā Republika norāda, ka no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta neizriet pienākums veikt pasākumus, ar kuriem konkrētos gada posmos tiktu noteikts pļaušanas aizliegums un maksimālais mēslošanas daudzums. Turklāt būtu grūti precīzi paredzēt brīdi, kad gaidāms pirmais pļāvums, kā arī noteikt, vai un kādā mērā ir atļauts vai pat vajadzības gadījumā nepieciešams teritoriju mēslot.

81 Šī dalībvalsts uzsver, ka Komisija nav pierādījusi nedz iemeslus, kuru dēļ tiesību normas būtu efektīvākas par līgumisko dabas aizsardzību, nedz arī to, ka valsts pasākumi, kas paredzēti, lai Vācijā novērstu tādu teritoriju pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, nebūtu piemēroti. Turklāt Komisija nepaskaidrojot, kāpēc tiesību normas par mēslošanu un pļaušanu varēja novērst tās apgalvoto platību zudumu.

82 Visbeidzot, šī dalībvalsts uzskata, ka līgumiskā dabas aizsardzība ir piemērotāka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta preventīvajam raksturam nekā izmantošanas veida noteikšana tiesiskajā regulējumā. Lai gan šāda līgumiska pieeja nevar garantēt, ka nenotiks pasliktināšanās, tā parasti esot efektīva un ietverot regulāru uzraudzību.

– *Tiesas vērtējums*

83 Iesākumā vispirms jāatgādina, ka Dzīvotņu direktīvas 6. pantā dalībvalstīm ir paredzēta virkne īpašu pienākumu un procedūru, lai nodrošinātu, kā izriet arī no šīs direktīvas 2. panta 2. punkta, dabisko dzīvotņu un it sevišķi īpaši aizsargājamo dabas teritoriju saglabāšanu vai attiecīgā gadījumā atjaunošanu labvēlīgas aizsardzības statusā (spriedums, 2018. gada 12. aprīlis, *People Over Wind* un *Sweetman*, C-323/17, EU:C:2018:244, 23. punkts).

84 Atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. pantam šajā pantā uzskaitītie pasākumi tiek iedalīti trijās kategorijās, proti, aizsardzības pasākumi, prevencijas pasākumi un kompensācijas pasākumi, kas paredzēti attiecīgi šī panta 1., 2. un 4. punktā. Šajā kontekstā minētā panta 2. punktā paredzēto pasākumu mērķis ir aizsargāt teritorijas no noplicināšanās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 29. jūnijs, Komisija/Īrija (Īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzība), C-444/21, EU:C:2023:524, 147. un 148. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

85 Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ ir noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

86 Šajā tiesību normā dalībvalstīm ir noteikts vispārējs pienākums veikt attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dzīvotņu noplicināšanos un būtiskus traucējumus, kas skar sugas, kuru dēļ šīs teritorijas ir noteiktas (spriedums, 2021. gada 24. jūnijs, Komisija/Spānija (Donjanas dabas teritorijas noplicināšanās), C-559/19, EU:C:2021:512, 153. punkts un tajā minētā judikatūra).

87 Lai pierādītu Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta pārkāpumu, Komisijai nav jākonstatē, ka ir cēloņsakarība starp attiecīgās dalībvalsts darbību vai bezdarbību un attiecīgo dzīvotņu vai sugu noplicināšanos vai būtiskiem traucējumiem. Pietiek, ja šī iestāde konstatē, ka pastāv iespējamība vai risks, ka šī darbība vai bezdarbība izraisīs šo dzīvotņu vai sugu noplicināšanos vai būtiskus traucējumus (spriedums, 2021. gada 24. jūnijs, Komisija/Spānija (Donjanas dabas teritorijas noplicināšanās), C-559/19, EU:C:2021:512, 155. punkts un tajā minētā judikatūra).

88 Turpinot jānorāda, ka, neskarot Komisijas pienākumu šajā un citos gadījumos izpildīt pierādīšanas pienākumu, nekas *a priori* tai neliedz līdztekus turpināt fiksēt neatbilstību direktīvas noteikumiem kādas dalībvalsts iestāžu ieņemtās nostājas dēļ attiecībā uz konkrētām situācijām, kas ir īpašā veidā identificētas, un neatbilstību šiem noteikumiem tāpēc, ka attiecīgās dalībvalsts iestādes ir ieviesušas vispārēju tiem pretēju praksi, ko šīs īpašās situācijas vajadzības gadījumā varētu ilustrēt (spriedums, 2023. gada 29. jūnijs, Komisija/Īrija (Īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzība), C-444/21, EU:C:2023:524, 165. punkts un tajā minētā judikatūra).

89 Ja Komisija iesniedz pietiekamus pierādījumus, kas liecina, ka dalībvalsts iestādes ir īstenojušas atkārtotu un ilgstošu direktīvas noteikumiem pretēju praksi, šai dalībvalstij pēc būtības un detalizēti ir jāapstrīd iesniegtie dati un no tiem izrietošās sekas (spriedums, 2023. gada 29. jūnijs, Komisija/Īrija (Īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzība), C-444/21, EU:C:2023:524, 166. punkts un tajā minētā judikatūra).

90 Tajā pašā laikā, ņemot vērā Komisijas pienākumu pierādīt apgalvoto pienākumu neizpildi, pārmetot attiecīgajai dalībvalstij vispārēju un ilgstošu to pienākumu neizpildi, kuri pēdējai minētajai ir atbilstoši Savienības tiesībām, Komisija, pamatodamās uz konkrētiem apstākļiem, kas raksturo to, ka ir pārkāpti īpaši noteikumi, uz kuriem tā atsaucas, un pamatodamās uz vienkāršiem pieņēmumiem vai shematiskām cēloņsakarībām, nevar atbrīvoties no prasības izpildīt pienākumu sniegt pierādījumus par pārmesto pienākumu neizpildi (spriedums, 2023. gada 29. jūnijs, Komisija/Īrija (Īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzība), C-444/21, EU:C:2023:524, 167. punkts un tajā minētā judikatūra).

91 Turklāt Komisija var prasīt Tiesai konstatēt neizpildi tāpēc, ka nav sasniegts direktīvā norādītais rezultāts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2003. gada 10. aprīlis, Komisija/Vācija, C-20/01 un C-28/01, EU:C:2003:220, 30. punkts, kā arī 2019. gada 5. septembris, Komisija/Itālija (Baktērija *Xylella fastidiosa*), C-443/18, EU:C:2019:676, 77. punkts).

92 Visbeidzot jānorāda – lai gan Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā ir noteikts vispārējs pienākums veikt attiecīgus aizsardzības pasākumus, lai novērstu dzīvotņu noplicināšanos, šajā tiesību normā nav paredzēti konkrēti pasākumi, kas dalībvalstīm būtu jāveic, un tādējādi tām ir atstāta rīcības brīvība tās piemērošanā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 14. janvāris, *Grüne Liga Sachsen* u.c. C-399/14, EU:C:2016:10, 36., 37. un 40. punkts).

93 No šiem ievada apsvērumiem izriet, ka Komisija, kurai vienīgajai ir kompetence izlemt, vai ir lietderīgi sākt procedūru par pienākumu neizpildes konstatēšanu atbilstoši LESD 258. pantam, var vērsties Tiesā, lai tā konstatētu sistemātisku un ilgstošu dalībvalsts pienākumu neizpildi, kas izpaužas kā tās vispārējā pienākuma veikt attiecīgus pasākumus saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu, lai novērstu dabisko dzīvotņu noplicināšanos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, pārkāpums. Ja Komisija šai dalībvalstij pārmet šādu sistemātisku un ilgstošu pārkāpumu, pierādot, ka pastāv varbūtība vai risks, ka šāda veida pasākumu neveikšanas sekas būs minēto dabisko dzīvotņu noplicināšanās, un norādot, kuras īpašas situācijas ilustrē šo pienākumu neizpildi, minētajai dalībvalstij ir jāapstrīd Komisijas norādītie tiesiskie un faktiskie apstākļi, kā arī jāatspēko šādu apgalvoto seku esamība.

94 Šajā lietā Komisija uzskata, ka no Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta izrietoša pienākuma neizpilde ir tas, ka Vācijas Federatīvā Republika vispārēji un strukturāli nav veikusi attiecīgus pasākumus, lai novērstu dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos tiem noteiktajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Šīs iestādes skatījumā pienākumu neizpildes esamība ir pierādīta ar būtisku šo dzīvotņu veidu platību zudumu tiem noteiktās teritorijās; un šis zudums savukārt izriet no īpašas šo teritoriju uzraudzības un juridiski saistošu aizsardzības pasākumu pret minēto teritoriju pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu neesamības.

95 Pirmām kārtām, attiecībā uz apgalvojumu par dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta izpratnē sakarā ar to, ka Vācijas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ir būtisks šo dzīvotņu veidu platības zudums, Tiesa jau ir precizējusi, ka šīs tiesību normas mērķis ir aizsargāt teritorijas no iespējamas noplicināšanās un, lai to īstenotu, varētu būt jāveic gan pasākumi, kuru mērķis ir novērst cilvēka radītus ārējus aizskārumus un traucējumus, gan pasākumi, kuru mērķis ir apturēt dabiskas izmaiņas, kas varētu pasliktināt sugu un dabisko dzīvotņu saglabāšanu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 29. jūnijs, Komisija/Īrija (Īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzība), C-444/21, EU:C:2023:524, 148. un 149. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

96 Turklāt, ņemot vērā, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts ir piemērojams teritoriju līmenī un ka dalībvalstis nevienā teritorijā nedrīkst pieļaut to dabisko dzīvotņu noplicināšanos, kuru klātbūtne ir būtiska, attiecīgajā teritorijā konstatēto noplicināšanos nevar kompensēt ar uzlabojumiem citās teritorijās.

97 Līdz ar to, lai novērtētu, vai Vācijas Federatīvā Republika ir vispārēji un strukturāli pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu, jāpārbauda, vai Komisija ir pierādījusi, ka ievērojamā skaitā šīs dalībvalsts reprezentatīvo teritoriju ir būtisks dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platības zudums, kā arī pastāv iespējamība, ka šo dzīvotņu veidu noplicināšanos izraisījis tas, ka šī dalībvalsts nav veikusi attiecīgus pasākumus.

98 Vispirms attiecībā uz dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platības zudumu Vācijā Komisija apgalvo, ka analīze, kas veikta šīs prasības vajadzībām, pamatojoties uz šīs dalībvalsts nosūtīto datu DSV par 2006. gadu salīdzinājumu ar jaunākajiem pieejamiem DSV datiem un dažādu teritoriju apsaimniekošanas plāniem, atklāja būtisku platības zudumu 596 no 2027 teritorijām, kurās

sastopams dzīvotnes veids 6510, un 88 no 295 teritorijām, kurās sastopams dzīvotnes veids 6520; šis zudums attiecīgajās teritorijās sasniedzis 49,52 % no dzīvotnes veida 6510 platības un 51,07 % – no dzīvotnes veida 6520 platības. Šī iestāde uzskata, ka lielais to teritoriju skaits, kurās konstatēts būtisks platību samazinājums, kā arī tas, ka attiecīgās teritorijas ģeogrāfiski aptver visu Vāciju, liecina, ka runa ir par vispārēju un strukturālu attīstību.

99 Lai apstrīdētu šos vērtējumus, Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka Komisija, lai novērtētu platības izmaiņas, kļūdaini ir balstījusies uz DSV ietvertajiem datiem par 2006. gadu attiecībā uz šiem dzīvotņu veidiem, jo tajos bija kļūdas. Tomēr jānorāda, ka pat pēc šo kļūdu labošanas ir runa par platības zudumu 81 teritorijā, kurās sastopams dzīvotnes veids 6510, un 15 teritorijās, kurās sastopams dzīvotnes veids 6520.

100 Turklāt šī dalībvalsts norāda, ka saskaņā ar DSV, kas nosūtīti kopš 2006. gada, dzīvotnes veids 6510 kopumā aptvēra aptuveni 85 000 hektāru un dzīvotnes veids 6520 – vairāk nekā 12 000 hektāru, lai gan teritorijās, kuras Komisija ir ņēmusi vērā, šī iestāde norāda uz platības zudumu 18 717,14 hektāru apmērā attiecībā uz dzīvotnes veidu 6510 un 1890,35 hektāru apmērā attiecībā uz dzīvotnes veidu 6520. Minētā dalībvalsts uzskata, ka faktiski platības zudums šajās teritorijās ir attiecīgi tikai 977,44 un 110,49 hektāri.

101 Vēl jānorāda – Vācijas Federatīvā Republika atzīst, ka tā nevar sniegt pamatojumu vai skaidrojumu attiecībā uz atsevišķām Komisijas vērā ņemtajām teritorijām par platības zudumu aptuveni 11 000 hektāru attiecībā uz dzīvotnes veidu 6510 un aptuveni 360 hektāru attiecībā uz dzīvotnes veidu 6520.

102 Šīs dalībvalsts iebildumu raksta B.4. pielikumā ietvertie dati apstiprina šo apgalvojumu, ciktāl tie, kā ģenerāladvokāts norāda secinājumu 73. punktā, liecina, ka šis "neizskaidrotais zudums" ir vismaz 9853,38 hektāri vairāk nekā 200 teritorijās, kurās sastopams dzīvotnes veids 6510, un vismaz 249,78 hektāri 24 teritorijās, kurās sastopams dzīvotnes veids 6520.

103 Ņemot vērā šos apstākļus, jākonstatē, ka Komisija ievērojamā skaitā teritoriju, kas atrodas Vācijas Federatīvajā Republikā, ir konstatējusi būtisku dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platības zudumu.

104 Turpinājumā, runājot par to, vai šis platības zudums šajā dalībvalstī ir reprezentatīvs, pietiek ar norādi, ka attiecīgās teritorijas, kas attiecas uz dzīvotnes veidu 6510, atrodas desmit šīs dalībvalsts federālajās zemēs un tās, kas attiecas uz dzīvotnes veidu 6520, – piecās federālajās zemēs; kopumā ir sešpadsmit federālās zemes, no tām – trim pilsētām, proti, Berlīnei, Brēmenei un Hamburgai, ir federālās zemes statuss.

105 Visbeidzot jākonstatē – Komisija ir pietiekami pierādījusi varbūtību, ka šo dzīvotņu veidu noplicināšanos izraisījis tas, ka netika veikti attiecīgi pasākumi, kas ļautu izvairīties no noplicināšanās, un Vācijas Federatīvā Republika nav sniegusi nekādas norādes, kas varētu izslēgt šo varbūtību.

106 Otrām kārtām, attiecībā uz Komisijas argumentāciju, ka īpašas uzraudzības neesamība īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kas Vācijā noteiktas dzīvotņu veidiem 6510 un 6520, ir veicinājusi šo dzīvotņu veidu noplicināšanos, jāatgādina: kā izriet no šī sprieduma 92. un 93. punkta, Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkts, kurā ir noteikts vispārējs pienākums novērst dabisko dzīvotņu noplicināšanos, katrai dalībvalstij tā piemērošanai atstāj rīcības brīvību, un it īpaši tad, ja

Komisija pārmet dalībvalstij sistemātisku un ilgstošu šī pienākuma neizpildi, konstatējot varbūtību, ka bezdarbības sekas būs minēto dabisko dzīvotņu noplicināšanās, šai dalībvalstij ir jāatspēko šīs iestādes minētie tiesiskie un faktiskie apstākļi.

107 Šajā lietā, pirmkārt, Komisija, konstatējusi būtisku dzīvotņu veidu 6510 un 6520 platību zudumu ievērojamā skaitā Vācijas Federatīvās Republikas teritorijā esošo ģeogrāfisko vietu, apgalvo, ka šis zudums norāda – šīs dalībvalsts kompetentās iestādes sistemātiski neuzrauga šo dzīvotņu veidu aizsardzības statusu.

108 Ņemot vērā, ka saskaņā ar šīs iestādes sniegtajiem paskaidrojumiem ir ticams, ka šāda šo iestāžu nepietiekama uzraudzība ir veicinājusi minēto dzīvotņu veidu noplicināšanos teritorijās, kurās tās sastopamas, un to aizsardzības statuss attīstās negatīvi, Vācijas Federatīvajai Republikai ir jāsniedz pierādījumi tam, ka attiecībā uz šīm teritorijām nav pārkāpts īpašās uzraudzības pienākums.

109 Otrkārt, attiecībā uz Komisijas pārmetumu par īpašu uzraudzības pasākumu neesamību Vācijas Federatīvā Republika sniedz vispārīgu uzraudzības sistēmas izklāstu gan federālā, gan federālo zemju līmenī, kā arī atspoguļo konkrētus īpašos uzraudzības pasākumus, ko var piemērot šajos līmeņos. Tādējādi tā uzskata, ka savā teritorijā tā atbilstoši veic dzīvotņu veidu 6510 un 6520 uzraudzību. Tomēr jākonstatē, ka šajā ziņā šī dalībvalsts tikai daļēji noraida Komisijas apgalvojumus, ka dažās federālajās zemēs nav precīzas kartogrāfijas teritorijām, kurās sastopami šie dzīvotņu veidi, vai kartogrāfijas cikls ir pārāk ilgs, vai arī minēto dzīvotņu veidu stāvoklis netiek kontrolēts vai tas tiek kontrolēts tikai paraugu ņemšanas veidā vai pēc kāda notikuma.

110 Tālab jānorāda, ka Vācijā piemērotie uzraudzības pasākumi nav pietiekami specifiski attiecīgajām teritorijām, regulāri un konsekventi, lai varētu uzskatīt, ka šī uzraudzība ir atbilstoša Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta izpratnē.

111 Trešām kārtām, attiecībā uz Komisijas argumentāciju, ka dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanās Vācijā izriet arī no tā, ka šī dalībvalsts nav veikusi juridiski saistošus pasākumus pret pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu, lai aizsargātu īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, un, gluži pretēji, dod priekšroku līgumiem par līgumisku aizsardzību, kā arī nesaistošiem ieteikumiem un apsaimniekošanas plāniem, jānorāda, ka starp lietas dalībniekiem nav strīda par to, ka teritoriju, kuros sastopami šie dzīvotņu veidi, pārmērīgas mēslošanas un priekšlaicīgas nopļaušanas sekas ir to noplicināšanās, lai gan atbilstoši Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktam dalībvalstīm jāveic pasākumi, kas ļauj novērst šādu noplicināšanos.

112 Attiecībā uz šo pasākumu raksturu Vācijas Federatīvā Republika, pamatojoties uz 2010. gada 14. oktobra sprieduma Komisija/Austrija (C-535/07, EU:C:2010:602) 63. punktu, norāda: nešķiet, ka šī mērķa īstenošanai katrā ziņā būtu vajadzīgi īpaši aizliegumi un ka minēto mērķi varētu sasniegt ar attiecīgo teritoriju apsaimniekotājiem saistošiem līgumiem par aizsardzību, kā arī nesaistošiem ieteikumiem un apsaimniekošanas plāniem.

113 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētais aizsardzības līmenis jānosaka, ņemot vērā attiecīgās teritorijas aizsardzības mērķus (spriedums, 2024. gada 12. septembris, *Elliniki Ornithologiki Etaireia* u.c., C-66/23, EU:C:2024:733, 43. punkts).

114 Tādējādi, tā kā ar šo tiesību normu aptverto teritoriju aizsardzības mērķis, kā atgādināts šī sprieduma 84. punktā, ir aizsargāt šīs teritorijas pret noplicināšanos, tas, ka nav juridiski saistošas tiesību normas, ar kuru būtu aizliegta to teritoriju pārmērīga mēslošana un priekšlaicīga nopļaušana, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, neļauj Vācijas Federatīvajai Republikai izpildīt Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punkta prasības.

115 Turklāt, lai gan šī dalībvalsts atsaucas uz to, ka pastāv līgumi par aizsardzību, kas ir saistoši minēto teritoriju apsaimniekotājiem, tā nav pierādījusi, ka šiem līgumiem ir tādas juridiski saistošas tiesību normas sekas, ar ko šajās teritorijās ir aizliegta pārmērīga mēslošana un priekšlaicīga pļaušana.

116 Līdz ar to Vācijas Federatīvā Republika, neveicot juridiski saistošus aizsardzības pasākumus pret tādu teritoriju pārmērīgu mēslošanu un priekšlaicīgu nopļaušanu, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520, ir pārkāpusi Dzīvotņu direktīvas 6. panta 2. punktu.

117 Šādos apstākļos jākonstatē, ka Vācijas Federatīvā Republika, vispārēji un strukturāli neveicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu Dzīvotņu direktīvas I pielikumā minēto ar *Natura 2000* tīklu aizsargāto dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos tiem noteiktajās teritorijās, nav izpildījusi šīs direktīvas 6. panta 2. punktā paredzētos pienākumus.

Par otro iebildumu par Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas pārkāpumu

– *Lietas dalībnieku argumenti*

118 Ar otro iebildumu Komisija Vācijas Federatīvajai Republikai pārmet, ka tā nav izpildījusi Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus, vispārīgi un strukturāli nenosūtot Komisijai atjauninātus datus par teritorijām, kurās sastopami dzīvotņu veidi 6510 un 6520.

119 Tā norāda, ka 202 no 596 teritorijām, kurās sastopams dzīvotnes veids 6510, un 14 no 88 teritorijām, kurās sastopams dzīvotnes veids 6520, jaunākās DSV nebija aktualizētas, jo tajās nebija ietverti reāli konstatējumi par šo dzīvotņu veidu platību. Tā kā runa esot par desmit no sešpadsmit Vācijas Federatīvās Republikas federālajām zemēm, tā esot sistemātiska DSV neaktualizēšana.

120 Komisija apgalvo – lai gan Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrajā daļā dalībvalstīm nav skaidri noteikts pienākums regulāri sniegt atjauninātus datus par katras īpaši aizsargājamas dabas teritorijas platību, šis atjaunināšanas pienākums izriet no šīs tiesību normas sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas.

121 Šī iestāde precizē, ka tās rīcībā jābūt šiem datiem, lai nodrošinātu Dzīvotņu direktīvas 2. pantā paredzēto aizsardzības mērķu ievērošanu. Turklāt tā atgādina, ka tai saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu regulāri jāpārskata *Natura 2000* nozīme minētās direktīvas 2. un 3. pantā paredzēto mērķu sasniegšanā.

122 Šādu regulāri atjauninātu datu sniegšanas nozīme ir skaidri norādīta arī šīs pašas direktīvas 17. pantā, kurā dalībvalstīm ir noteikts pienākums reizi sešos gados sagatavot ziņojumu, kurā tām sīki jāizklāsta veiktie pasākumi un uzlabojumi katrā teritorijā.

123 Komisija uzsver, ka Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas interpretācija, atbilstoši kurai šajā tiesību normā ir paredzēta tikai "pirmā" datu nosūtīšana, neļautu pietiekami nodrošināt aizsardzības mērķu sasniegšanu, jo īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un dzīvotņu veidi pastāvīgi mainās.

124 Šī iestāde piebilst, ka Īstenošanas lēmumā 2011/484 tā ir izvēlējusies pašlaik spēkā esošo DSV datu nosūtīšanai par *Natura 2000* teritorijām un ka šī īstenošanas lēmuma 4. apsvērumā ir izskaidrots šis regulāras atjaunināšanas pienākums, nosakot, ka, "lai Komisija varētu pildīt koordinēšanas funkcijas [..], *Natura 2000* datu standartveidlapas saturs būtu regulāri jāatjaunina, pamatojoties uz labāko pieejamo informāciju par katru tīklā iekļauto teritoriju".

125 Visbeidzot Komisija norāda, ka lielākā daļa dalībvalstu atzīst nepieciešamību pastāvīgi atjaunināt DSV un katru gadu iesniedz tai atjauninātus datus.

126 Vācijas Federatīvā Republika lūdz iebildumu noraidīt.

127 Tā norāda, ka Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrajā daļā ir ietverts dalībvalstu pienākums vienu reizi paziņot detalizētu informāciju par Kopienā nozīmīgām teritorijām, nevis pienākums atjaunināt šos datus.

128 Turklāt sistēmiskā interpretācija pamatojot šo gramatisko interpretāciju, jo 4. pants attiecoties uz Kopienā nozīmīgu teritoriju deklarēšanas procedūru, kā arī uz Kopienas nozīmes teritoriju sarakstu izveidi, nevis uz vēlāku informācijas apmaiņu ar Komisiju, un šo apmaiņu reglamentē arī noteikumi, kas ietverti nākamajā minētās direktīvas iedaļā "Informācija", it īpaši tās 17. pantā.

129 Šī dalībvalsts norāda, ka tad, ja Savienības likumdevējs būtu vēlējies noteikt regulāras atjaunināšanas pienākumu, tas to būtu skaidri paredzējis, kā to ir darījis attiecībā uz Dzīvotņu direktīvas 17. pantā paredzēto pienākumu reizi sešos gados sagatavot ziņojumu par šīs direktīvas ietvaros pieņemto tiesību normu piemērošanu.

130 Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka šāda pienākuma atjaunināt datus neesamība izriet arī no Īstenošanas lēmuma 2011/484 pielikumā ietvertajiem skaidrojumiem, jo atbilstoši tiem dalībvalstīm ir vienīgi "ļoti ieteicams" "pietiekami bieži", "pamatojoties uz labāko pieejamo informāciju", atjaunināt DSV savākto dokumentāciju, bet tajos nav noteikti regulāri visaptveroši atjauninājumi.

– *Tiesas vērtējums*

131 No Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas pirmā teikuma izriet, ka teritoriju sarakstu, tajā norādot, kuri I pielikuma dabisko dzīvotņu veidi un kuras II pielikuma sugas, kas ir vietējās sugas tās teritorijā, sastopamas minētajās teritorijās, "trīs gados pēc šīs direktīvas izziņošanas [..] nosūta Komisijai, pievienojot informāciju par katru no teritorijām".

132 Saskaņā ar šīs tiesību normas formulējumu dalībvalstīm ir pienākums paziņot tostarp sarakstu, kurā ietvertas ģeogrāfiskas vietas, kā arī informāciju par šīm teritorijām noteiktā termiņā, proti, trijos gados pēc minētās direktīvas izziņošanas. Tādējādi, kā norāda Vācijas Federatīvā Republika, šis formulējums skaidri attiecas uz vienreizēju informācijas paziņošanu.

133 Līdz ar to jākonstatē, ka no Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas formulējuma neizriet pienākums, atbilstoši kuram dalībvalstīm pēc šajā tiesību normā paredzētās datu nosūtīšanas šie dati būtu regulāri jāatjaunina.

134 Šīs tiesību normas sistēmiskā analīze nepieļauj atšķirīgu interpretāciju.

135 Pirmkārt, Dzīvotņu direktīvas 4. pantā paredzētā procedūra, kas reglamentē teritoriju noteikšanu par "īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", ietver dažādus posmus.

136 Tādējādi vispirms saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktu katra dalībvalsts piedāvā tostarp teritoriju sarakstu, norādot tajās sastopamo dabisko dzīvotņu veidus, un nosūta Komisijai šo sarakstu, kā arī dažādu informāciju par šīm teritorijām. Pēc tam atbilstoši minētās direktīvas 4. panta 2. punktam Komisija, pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem sarakstiem, pieņem sarakstu ar teritorijām, kas izraudzītas kā "Kopienā nozīmīgas teritorijas". Visbeidzot saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 4. punktu, tiklīdz Kopienā nozīmīga teritorija ir apstiprināta, attiecīgā dalībvalsts tai piešķir "īpaši aizsargājamas dabas teritorijas" statusu.

137 No tā izriet, ka Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrajā daļā ir vienīgi reglamentēts pirmais procedūras posms, kas dalībvalstīm un Komisijai jāievēro, lai pareizi noteiktu īpaši aizsargājamas dabas teritorijas.

138 Otrkārt, lai gan ir taisnība, kā norāda Komisija, ka pienākums regulāri atjaunināt datus izriet no šīs direktīvas 17. panta, ciktāl tajā dalībvalstīm ir noteikts pienākums ik pēc sešiem gadiem sagatavot ziņojumu, kurā tostarp ir sīki izklāstīti valsts līmenī veiktie pasākumi un šo pasākumu ietekme uz katras teritorijas aizsardzības statusu, šajā pašā 17. pantā nav nevienas atsauces uz Dzīvotņu direktīvas 4. pantu, un, vispārīgāk runājot, nekas neļauj atbalstīt tādu 4. panta 1. punkta otrās daļas interpretāciju, saskaņā ar kuru dalībvalstīm būtu pienākums regulāri sniegt atjauninātus datus par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

139 Attiecībā uz Dzīvotņu direktīvas 2. un 3. pantā paredzētajiem aizsardzības mērķiem jāatgādina, ka Komisija saskaņā ar šīs direktīvas 9. pantu regulāri pārskata *Natura 2000* tīkla nozīmi izklāstīto mērķu sasniegšanā. Šajā nolūkā, piemērojot minētās direktīvas 4. panta 1. punkta otro daļu, šī iestāde ir pieņēmusi Īstenošanas lēmumu 2011/484, kura 4. apsvērumā ir noteikts, ka *Natura 2000* DSV saturs regulāri jāatjaunina, pamatojoties uz labāko pieejamo informāciju par katru tīklā iekļauto teritoriju.

140 Tomēr, kā ģenerāladvokāts norādījis secinājumu 98. punktā, pat pieņemot, ka no Dzīvotņu direktīvas 9. panta var izsecināt dalībvalstu pienākumu regulāri atjaunināt datus par katru īpaši aizsargājamu dabas teritoriju, šāds pienākums no šīs direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas neizriet.

141 Taču tiesību normas interpretācija, ņemot vērā tās mērķi, nedrīkst pilnībā atņemt šīs tiesību normas skaidrā un precīzā formulējuma lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 22. marts, Komisija/Beļģija, C-437/04, EU:C:2007:178, 56. punkts, kā arī 2022. gada 20. septembris, VD un SR, C-339/20 un C-397/20, EU:C:2022:703, 71. punkts).

142 Turklāt Komisijas apgalvotajam apstāklim, ka lielākā daļa dalībvalstu atzīst nepieciešamību pastāvīgi atjaunināt DSV, saistībā ar Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punkta otrās daļas interpretāciju nav nozīmes. Šajā ziņā, kā uzsver Vācijas Federatīvā Republika, var uzskatīt, ka tad, ja Savienības likumdevējs ar šo tiesību normu būtu vēlējies noteikt regulāras atjaunināšanas pienākumu, tas to būtu skaidri paredzējis.

143 No minētā izriet, ka otrais iebildums jānoraida.

144 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, jākonstatē, ka, vispārēji un strukturāli neveicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu Dzīvotņu direktīvas I pielikumā minēto ar *Natura 2000* tīklu aizsargāto dzīvotņu veidu 6510 un 6520 noplicināšanos tiem noteiktajās teritorijās, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti šīs direktīvas 6. panta 2. punktā.

145 Prasību pārējā daļā noraidīt.

Par tiesāšanās izdevumiem

146 Saskaņā ar Reglamenta 138. panta 3. punktu, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki savus tiesāšanās izdevumus sedz paši. Tā kā Komisijai un Vācijas Federatīvajai Republikai spriedums attiecībā uz vairākiem pamatiem ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, jānolemj, ka tās savus tiesāšanās izdevumus sedz pašas.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) Vācijas Federatīvā Republika, vispārēji un strukturāli neveicot attiecīgus pasākumus, lai novērstu ar *Natura 2000* tīklu aizsargāto dzīvotņu veidu 6510 (zemieņu siena pļavas) un 6520 (kalnu siena pļavas), kas minēti I pielikumā Padomes Direktīvai 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2013. gada 13. maija Direktīvu 2013/17/ES, noplicināšanos tiem noteiktajās teritorijās, nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti grozītās Direktīvas 92/43 6. panta 2. punktā.

2) Prasību pārējā daļā noraidīt.

3) Eiropas Komisija un Vācijas Federatīvā Republika savus tiesāšanās izdevumus sedz pašas.

[Paraksti]